

Nota van Participatie

Twenterand Omgevingsvisie 2.0

Versie januari 2026

Onder de Omgevingswet zijn alle Nederlandse gemeenten verplicht om een Omgevingsvisie te hebben. Zo ook de gemeente Twenterand. De omgevingsvisie is een langetermijnvisie voor de hele fysieke leefomgeving van de gemeente Twenterand. In 2021 stelde de gemeente Twenterand haar eerste omgevingsvisie vast. Momenteel werken we als gemeente Twenterand aan het vervolg op deze visie toe naar een omgevingsvisie 2.0. Het betrekken van de interne organisatie, politiek, samenleving en andere belanghebbenden vormt onlosmakelijk onderdeel van het proces om te komen tot een gedragen visie op het Twenterand van 2050.

De omgevingsvisie heeft betrekking op de omgeving die eenieder - inwoners, ondernemers, bezoekers - gebruikt. De keuzes die in de omgevingsvisie worden vastgelegd, zijn bepalend voor de wijze waarop de huidige en toekomstige generaties wonen, werken, ontmoeten en recreëren in de gemeente. De omgevingsvisie maken we daarom niet alleen, maar met inbreng van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en belangenorganisaties. Op verschillende momenten en manieren worden deze partijen betrokken bij het proces om hun wensen, meningen, ideeën en zorgen te delen.

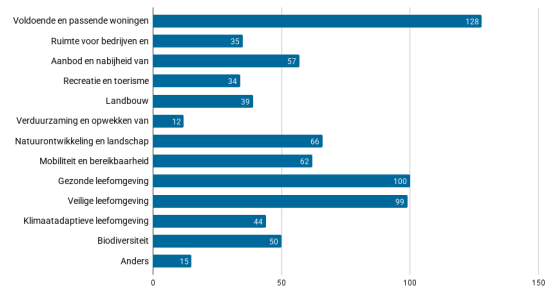
Dit document geeft de resultaten van het participatietraject om tot de omgevingsvisie 2.0 te komen weer. Het participatietraject is opgebouwd uit drie participatierondes, die aansluiten op de verschillende fasen van het opstellen van de omgevingsvisie. Het document bevat een beschrijving van de methodiek en de resultaten van digitale vragenlijsten, straatgesprekken en bijeenkomsten. Aan het einde van elke participatieronde vindt er een update plaats.

Participatieronde #1 - VERKENNEN

MAART '25 - MEI '25

Voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie 2.0 van gemeente Twenterand is vanaf de eerste fase van het proces het oor te luister gelegd bij de inwoners van de gemeente. Via een digitale vragenlijst, inclusief foto-oproep, werd de samenleving gevraagd naar kenmerken, kwaliteiten en opgaven voor de toekomst.

Digitale vragenlijst

Impressie van de opbrengsten van de digitale vragenlijst (bron: RUIMTEVOLK)

Tussen 3 en 15 april 2025 vulden 363 mensen een digitale vragenlijst in over kwaliteiten, wensen, zorgen en ideeën voor de (toekomstige) leefomgeving van de gemeente Twenterand. Om de representativiteit te borgen, is een zo breed mogelijke groep inwoners, ondernemers en bezoekers benaderd om deel te nemen aan de online enquête. Zo zijn er berichten via social media uitgezet en is de oproep verspreid in het lokale nieuws. Ook zijn leden van 'Denk mee Twenterand' benaderd via een mail, is het netwerk van plaatselijke belangen gecontacteerd en is er een flyer verspreid bij bibliotheken en supermarkten. Ten slotte werd er ook de mogelijkheid geboden om een papieren variant van de vragenlijst in te vullen op het gemeentehuis. Een uitgebreide rapportage van de methodiek en de resultaten van de digitale vragenlijst is terug te vinden in het Portret van Twenterand. In het onderstaande schema zijn de resultaten op hoofdlijnen weergegeven.

Hoofdlijnen belangrijkste resultaten online enquête	Hoe verwerkt in de omgevingsvisie?
<p>Twenterand anno 2025</p> <p>Deelnemers van de vragenlijst beschrijven Twenterand als een landelijke en gemoedelijke gemeente met een groen en een divers landschap. De woorden die worden gebruikt, zijn overwegend positief. Kwaliteiten zoals rust en ruimtelijkheid van het landschap rondom de kernen worden meermaals benadrukt. De gemeenschap kenmerkt zich volgens deelnemers door een actief verenigingsleven, nuchterheid en de aanwezigheid van noaberschap.</p>	<p>Twenterand anno 2025</p> <p>De kenmerken en karakteristieken van Twenterand zijn opgenomen in het Portret van Twenterand in het hoofdstuk 'DNA van Twenterand'. Dit document vormt het uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie. Het versterken en verbeteren van huidige kwaliteiten en zorgvuldige omgang met de ruimtelijke kenmerken is een belangrijk uitgangspunt voor de nader te ontwikkelen omgevingsvisie.</p>

<p>Mooiste plekken en verbeterpunten</p> <p>In de vragenlijst benoemen deelnemers een hoop verschillende mooie plekken in de gemeente Twenterand. Plekken zoals Engbertsdijksvenen, het Zandstuvebos en het centrum (met de Brink) van Den Ham worden het vaakst genoemd. De antwoorden laten waardering zien voor zowel de natuurlijke en groene gebieden in de gemeente, maar ook voor levendige plekken zoals de dorpscentra en verschillende voorzieningen. Sommige deelnemers hebben ook foto's gedeeld van de mooie plekken binnen de gemeente. Op deze foto's kwamen de bovengenoemde plekken veelal terug.</p> <p>Naast gewaardeerde plekken in de gemeente, gaven deelnemers aan dat plekken zoals het Manitobaplein, de centra van Vriezenveen en Vroomshoop, en industrieterreinen verbetering nodig hebben. Ook was verbetering van de verkeersveiligheid een veelgehoorde wens.</p>	<p>Mooiste plekken en verbeterpunten</p> <p>De mooiste plekken van de gemeente zijn meegenomen in het Portret van Twenterand in het hoofdstuk 'DNA van Twenterand'. Dit document legt de basis voor de verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie. De ingezonden foto's van de deelnemers krijgen een plek in het Portret van Twenterand en de andere (tussen)producten van de omgevingsvisie 2.0..</p> <p>Het verder versterken en verbeteren van de kernkwaliteiten van de gemeente Twenterand speelt hierbij een belangrijke rol; de mooiste plekken van de gemeente maken hier logischerwijs deel van uit. Tegelijkertijd zal in de omgevingsvisie aandacht besteed worden aan de ingebrachte plekken en aspecten waar verbetering gewenst is.</p>
<p>Dromen over de toekomst</p> <p>De dromen van deelnemers zijn veelzijdig. Ondanks een wijde variëteit aan antwoorden, komen bepaalde thema's vaker terug. Opvallend is dat de gewenste toekomst in 2050 sterk aansluit bij de huidige kenmerken en kwaliteiten, waarbij deelnemers hopen dat Twenterand groen, landelijk en gezellig blijft, met behoud van noaberschap en gemeenschapszin. Daarnaast wordt er voor de toekomst een passend woningaanbod en voldoende basisvoorzieningen gewenst. Andere thema's waar men in de toekomst graag investeringen in ziet, zijn bereikbaarheid, landbouw, recreatie en de inrichting van de openbare ruimte.</p>	<p>Dromen over de toekomst</p> <p>De dromen en wensbeelden krijgen een vertaling in de volgende fase van de omgevingsvisie, waarin de koers naar de toekomst wordt bepaald. De gemeente probeert daarbij zo goed mogelijk gebruik te maken van de wensen en ideeën van mensen over de toekomst. Toch zal niet elke wens werkelijkheid kunnen worden. Soms zijn er verschillende meningen, regels of plannen die al bestaan, waardoor de gemeente andere keuzes maakt.</p>
<p>Belangrijkste opgaven voor de toekomst</p> <p>Om een beeld te krijgen van de belangrijkste opgaven, is men in de vragenlijst gevraagd om uit een opsomming van thema's drie opgaven te kiezen die zij het meest van belang vinden. Met stip op één werd de aanwezigheid van 'voldoende en passende woningen' gekozen als belangrijke opgave. Meermaals werd deze opgave in verband gebracht</p>	<p>Belangrijkste opgaven voor de toekomst</p> <p>Deze onderwerpen komen terug in de verschillende ruimtelijke en maatschappelijke thema's die het Portret van Twenterand beschrijft. De ingebrachte opgaven worden herkend door de gemeente en zullen een invulling krijgen in de omgevingsvisie. Daarbij wordt aandacht besteed aan de opgaven waarvoor</p>

met een vraag naar betaalbare woningen en werd onderstreept dat men behoefte heeft aan geschikte woonruimte voor de jeugd en starters. Andere uitdagingen die het vaakst gekozen werden, waren het inzetten op een **'veilige leefomgeving'** en op een **'gezonde leefomgeving'**. Als toelichting gaven enkele deelnemers aan deze thema's als randvoorwaardelijk te zien voor een prettige leefomgeving. In de toelichting werden hierbij voorbeelden aangedragen op het gebied van voldoende natuur, het bevorderen van sociale cohesie en verkeersveiligheid.

Thema's die door deelnemers minder vaak gekozen worden als 'belangrijkste opgaven', zijn **'verduurzaming'**, **'ruimte voor bedrijven en werkgelegenheid'**, **'landbouw'** en **'recreatie en toerisme'**.

men de meeste prioriteit heeft, maar worden ook keuzes gemaakt voor de andere vraagstukken.

Intermezzo: creatieve opdracht Toekomst van Twenterand

In april 2025 zijn de basisscholen in de gemeente per mail uitgenodigd om deel te nemen aan een creatieve opdracht in het kader van de Omgevingsvisie 2.0. Leerlingen werden uitgenodigd om hun dromen, wensen en ideeën over hoe de gemeente Twenterand er in de toekomst uit moet zien, te delen via een knutselopdracht 'Groetjes uit de gemeente Twenterand in 2050'.

Als reactie op deze uitvraag zijn een aantal leerlingen van de Oranjeschool in Vroomshoop creatief aan de slag gegaan. Met behulp van AI gaven ze hun ideeën en dromen voor de toekomst weer. De creaties van de kinderen zijn [hier](#) te bekijken.

Participatieronde #2 - AMBITIES EN KOERS BEPALEN

OKTOBER '25

Met een combinatie van fysieke en online mogelijkheden is voor de tweede participatieronde in het kader van de Omgevingsvisie 2.0 een breed publiek van inwoners, ondernemers, belangenorganisaties en ketenpartners benaderd om hun kennis en inbreng te delen. Om het gesprek over keuzemogelijkheden en bijbehorende gevolgen te voeren, werden drie fictieve toekomstscenario's als gespreksstarter ingezet. Elk toekomstscenario schetste een voorstelbare toekomst voor Twenterand in 2050 in kaart, beeld en toelichtende teksten. Deelnemers werden gevraagd hierop te reageren en hun zorgen, wensen en ideeën mee te geven. De keuzes die in de scenario's voorliggen en de dilemma's die daarmee gepaard gaan, stonden centraal in de digitale Swipocratie peiling.

Straatgesprekken

In oktober 2025 vonden op diverse momenten en locaties straatgesprekken plaats. Het doel van deze gesprekken was om een brede groep aan mensen fysiek te bereiken en om kwalitatieve input op te halen voor de omgevingsvisie. Met drie ontwikkelscenario's als gespreksmiddel gingen medewerkers van de gemeente en van RUIMTEVOLK de straat op om met inwoners het gesprek te voeren over de mogelijke toekomstrichtingen. Tijdens de straatgesprekken werd deelnemers gevraagd welke onderdelen van de scenario's hen aanspreken en welke niet. Ook leenden de gesprekken zich goed om door te vragen *waarom* mensen iets vinden.

De gesprekken zijn gevoerd op diverse plekken binnen de gemeente, namelijk in Vriezenveen, Vroomshoop, Den Ham en Westerhaar-Vriezenveensewijk. Op ontmoetingsplekken zoals de weekmarkt, bij de plaatselijke supermarkt en de winkelstraat zijn mensen aangesproken en bevroegd.

Voordat de straatgesprekken plaatsvonden, zijn deze breed aangekondigd door middel van een flyer in het lokale nieuwsblad (15.000 stuks) en een bericht op Denkmee Twenterand en de gemeentelijke sociale media kanalen.

In totaal is er gesproken met bijna 100 inwoners, variërend van leeftijd, geslacht en woonplaats. De gesprekken waren over het algemeen zeer constructief van aard. In de volgende tabel vindt u een uitwerking op hoofdlijnen van de meegegeven input op de scenario's.

Hoofdlijnen opbrengsten straatgesprekken	Hoe verwerkt in de omgevingsvisie?
<p>Scenario 1: Lokale innovatiekracht</p> <p>Kansrijke elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wonen: in veel straatgesprekken kwam het thema wonen aan bod. De insteek van dit scenario om te focussen op betaalbare woningen voor diverse doelgroepen, sprak over het algemeen sterk aan. Diverse keren werd een noodzaak voor aantrekkelijke woningen voor senioren onderstreept. Het stimuleren van woningbouwontwikkelingen verspreid over de kernen zoals dit scenario beoogd, vonden veel mensen een wenselijke ontwikkeling. De inzet van dit scenario op inbreiding boven uitbreiding werd relatief positief ontvangen. Hierbij gaven meerdere deelnemers mee dat meer hogere bouw, mits goed passend bij de bestaande bebouwing, voorstelbaar was. Tot slot werd geadviseerd om ook te kijken naar mogelijkheden in bestaande bebouwing, zoals functieverandering en/of het splitsen van woningen. • Voorzieningen: uit de gesprekken komt naar voren dat men huidige voorzieningen zoals ontmoetingsplekken, het winkelaanbod en het zorgaanbod in de grotere dorpen koestert. Hoewel men zich goed kan vinden in de insteek van dit scenario om voorzieningen zo veel mogelijk in elke kern te behouden, beseffen inwoners zich ook dat dit om voldoende draagkracht vanuit de samenleving vraagt. Het stimuleren van het verenigingsleven en lokale initiatieven, werden meerdere keren aangehaald als kansrijke elementen uit dit scenario. • Economie: de inzet uit dit scenario op het bieden van een goed werkklimaat voor sectoren zoals de maakindustrie, de bouw en de landbouw sprak men over het algemeen aan. Hierbij benadrukte men het belangrijk te vinden om ruimte te geven aan ondernemerschap, omdat lokale ondernemers werkgelegenheid opleveren en daarnaast vaak ook bijdragen aan het verenigingsleven. 	<p>De inzet die dit scenario beschrijft op betaalbare woningen voor diverse doelgroepen en aandacht voor de woonwensen van senioren vindt doorwerking in de Hoofdlijnennotitie. Hier wordt beschreven dat binnen de woningbouwopgave speciale aandacht uitgaat naar betaalbaarheid en diversiteit, net als levensloopbestendige woningen en nultredenwoningen. Het document beschrijft dat er in de verschillende kernen en buurtschappen ruimte is voor nieuwe woningen. De gemeente kiest ervoor om in te zetten op inbreiding en uitbreiding, waarbij voor inbreiding ook gekeken wordt naar mogelijkheden om bestaande bebouwing te benutten. Mogelijkheden voor hogere bouw worden verkend met aandacht voor het dorpse schaalniveau.</p> <p>In de Hoofdlijnennotitie wordt gekozen voor behoud en versterking van essentiële basisvoorzieningen in de vier grotere kernen. Zoals ook in de straatgesprekken aan bod kwam, vraagt dit om voldoende draagvlak. Woningbouw en het bieden van bereikbaarheidsoplossingen worden beschouwd als belangrijke middelen om dit draagvlak te creëren. Ook een sterke sociale cohesie met ruimte voor lokale initiatieven en het verenigingsleven, ziet de gemeente als middel voor toekomstbestendige en leefbare kernen.</p> <p>De kansen die men ziet in doorontwikkeling van de sectoren die het economische profiel van Twenterand ook nu definiëren, krijgen in de Hoofdlijnennotitie nadrukkelijk een plek. Het document beschrijft de gemeentelijke inzet op het faciliteren van ruimte voor lokaal ondernemerschap. Vanuit een brede welvaartspectief wordt daarbij niet alleen gekeken naar economische groei, maar gaat ook aandacht uit naar de sociaal-maatschappelijke meerwaarde van lokaal MKB, die ook in de participatie belicht werd.</p>

<p>Kanttekeningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Woningbouw</u>: hoewel over het algemeen de nut en noodzaak voor woningbouw onderstreept, worden er ook zorgen uitgesproken over het bewaken van het (historische) dorps karakter bij nieuwbouwwontwikkelingen. Enkele deelnemers delen de verwachting dat niet alleen inbreiding, maar ook uitbreiding aan dorpsranden nodig is om voldoende woningen te realiseren. • <u>Mobiliteit</u>: tijdens de gesprekken wordt meermaals benadrukt dat bij de voorgestelde spreiding van nieuwe woningbouw er ook aandacht moet zijn voor een goede bereikbaarheid. Zo werd beargumenteerd dat meer drukte op de weg door meer inwoners, ook impact heeft op de verkeersveiligheid. Vooral de veiligheid van fiets- en wandelroutes, met name in het buitengebied, verdient volgens deelnemers extra aandacht. • <u>Landschappelijke kwaliteit</u>: de in dit scenario voorgestelde uitbreiding van bedrijvigheid rond Vriezenveen werd door sommige deelnemers betwijfeld, vanwege zorgen over het behoud van een groene buffer tussen Vriezenveen en Almelo. Hierbij wees men op huidige ontwikkelingen ten zuiden van het dorp en sprak men over de ruimte die wordt gevraagd voor maakindustrie. Ook in relatie tot het thema duurzame energieopwekking, vooral als het gaat om kleinschalige zonne-energie op landbouwgrond, wordt zorgvuldige omgang met het open landschap als belangrijke randvoorwaarde ingebracht. 	<p>Zoals hierboven besproken kiest de gemeente in de Hoofdlijnennotitie voor een combinatie van inbreiding en uitbreiding om in de woningbouwopgave te voorzien. Wel heeft het benutten van mogelijkheden voor inbreiding hierbij de prioriteit. De Hoofdlijnennotitie beschrijft het streven om bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht te hebben voor de dorps kwaliteiten, bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij kenmerkende bebouwings- en groenstructuren.</p> <p>In de Hoofdlijnennotitie wordt bereikbaarheid genoemd als belangrijk element binnen het vormgeven aan de woningbouwopgave. De gemeente zet zich in voor een goede multimodale bereikbaarheid, die zich naast de autobereikbaarheid ook voornamelijk richt op goede wandel-, fiets- en OV-verbindingen. De veiligheid van fiets- en wandelroutes komt in de notitie niet expliciet aan bod, maar past binnen het algemene streven naar veilige lokale bereikbaarheid.</p> <p>Op het gebied van uitbreiding van bedrijvigheid beschrijft de Hoofdlijnennotitie een inzet op het verkennen van uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijfslocaties als Oosterweilanden, Vroomshoop-Oost en Garstelanden. In de nadere verkenning van deze uitbreidingsmogelijkheden - en eventuele mogelijkheden in de nabijheid van Vriezenveen - zal de ambitie om landschappelijke krachten te versterken onderdeel vormen. Voor het thema duurzame energieopwekking beschrijft de Hoofdlijnennotitie dat zorgvuldige inpassing en omgang met het open landschap als randvoorwaarde wordt beschouwd.</p>
<p>Scenario 2: Dynamisch knooppunt in het groen</p> <p>Kansrijke elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Ontwikkeling stationslocaties</u>: de ontwikkeling van de stationslocaties, die een belangrijke rol spelen in dit scenario, wordt door deelnemers gezien als een 	<p>Aansluitend bij de positieve geluiden uit de straatgesprekken, heeft de ontwikkeling van de stationslocaties Vriezenveen en Vroomshoop op het</p>

logische stap, mede in het licht van de geplande komst van de Nedersaksenlijn. In verschillende gesprekken uit men steun voor het toevoegen van woningen op deze plekken, vooral met als focus en wens de extra woningbouw voor jongeren.

- Recreatie: de inzet uit dit scenario op betere verbindingen tussen het landschap en de dorpen sprak de deelnemers sterk aan. Men ziet kansen om de landschapsbeleving te versterken, onder andere door het ontwikkelen van nieuwe routes en het uitbreiden van het recreatieve aanbod.
- Landelijk gebied: in de gesprekken met verschillende deelnemers geven mensen aan dat het landelijk gebied naast landbouw ook ruimte moet bieden aan andere functies. Het verkennen van nieuwe verdienmodellen zoals beschreven in dit scenario, wordt dan ook als kansrijk geacht. Natuurontwikkeling, recreatie en in sommige gevallen ook wonen worden als voorbeelden aangedragen.

Kanttekeningen:

- Groei: de verwachte groei van het aantal inwoners en de nadruk op het aantrekken van nieuwe bewoners van buiten, zoals gepresenteerd in dit scenario, worden in de straatgesprekken gemengd ontvangen. Als kanttekening op de groei van het aantal inwoners en bijbehorende woningbouwopgave, worden zorgen geuit over het effect op de lokale identiteit, het hechte dorpskarakter en de dorpse uitstraling van kernen.
- Economie: de voorname focus op de dienstensector in dit scenario wordt als te eenzijdig en kwetsbaar gezien, ook met het oog op (inter)nationale ontwikkelingen zoals de toenemende robotisering en automatisering. Het merendeel van de deelnemers spreekt de wens uit om maakbedrijven en andere producerende bedrijven binnen de gemeente te behouden.
- Duurzame energieopwekking: de reacties op zonen windenergie als bronnen voor de groeiende energiebehoefte zijn gemengd. Sommige mensen uiten twijfels over de rol en ambitie die de gemeente in de Europese klimaatdoelen moet

gebied van bereikbaarheid en kansrijke gebieden voor woningbouw een duidelijke plek in de Hoofdlijnennotitie gekregen. Zoals wordt beschreven, gaat deze inzet gepaard met een streven naar transformatie van deze locaties tot levendige centra met bijbehorende functies (wonen, werken en voorzieningen).

In de Hoofdlijnennotitie beschrijft de gemeente de ambitie om de landschappelijke kwaliteiten meer te willen benutten. Concrete aanknopingspunten die hierbij genoemd worden, zijn onder andere de inzet op versteviging van recreatieve routes tot recreatieve aders voor beleving, om waardevolle plekken in de gemeente met elkaar en de regio te verbinden.

De gegeven input over ruimte voor verschillende functies in het landelijk gebied, komt in de Hoofdlijnennotitie terug onder de kernambitie '*Veerkrachtig landelijk gebied: evenwicht en systeemherstel*'. Hier wordt een inzet op een evenwichtige verdeling van verschillende functies en systeemherstel beschreven. Waar mogelijk, streeft de gemeente daarbij naar het benutten van koppelkansen die verschillende functies bij elkaar brengen.

In de Hoofdlijnennotitie wordt een groei van het inwoneraantal met 10-15% als stip op de horizon gepresenteerd. Hierbij wordt toegelicht dat het aantrekken van inwoners van buitenaf als noodzakelijk wordt beoogd om brede welvaart in de gemeente te versterken, bijvoorbeeld voor het instandhouden van voorzieningen en het behouden van arbeidspotentieel. De gemeente is zich ervan bewust dat de groeiambitie fors is, en benoemt nadrukkelijk aandacht te hebben voor groei in balans, waarbij blijvend oog is voor lokale identiteit en binding.

Op het thema economie wordt in de Hoofdlijnennotitie een andere richting gekozen dan in dit scenario is uitgewerkt. De focus is gelegd op doorontwikkeling van het huidige economische

<p>nemen. Ook benoemen anderen meer potentie te zien in kleinschalige kernenergie.</p>	<p>profiel. Wel worden in relatie tot de beoogde stationsontwikkeling kansen benoemd voor publieksvriendelijke bedrijvigheid nabij de stations.</p> <p>De Hoofdlijnennotitie beschrijft voor het onderwerp duurzame energieopwekking naast het uitvoering geven aan regionale afspraken tot 2030, dat de gemeente met het oog op een toekomstbestendig energiesysteem ook mogelijkheden voor (nieuwe) alternatieve energie- en warmtebronnen in verkenning wil nemen. Wel staat vast dat, mede ingegeven vanuit de beoogde groei, voldoende energieopwekking als belangrijke opgave wordt gezien en de gemeente vasthoudt aan haar ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn.</p>
<p>Scenario 3: Twenterand teelt de toekomst</p> <p>Kansrijke elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Wonen</u>: de focus van het derde scenario op het beantwoorden van de veranderende woonvraag kan op veel bijval rekenen. In verschillende gesprekken wordt het belang benadrukt van het faciliteren van doorstroming op de woningmarkt, zodat zowel starters als ouderen passende woonruimte kunnen vinden. Ook het verkennen van duurzame oplossingen zoals het benutten van bestaande gebouwen wordt door verschillende deelnemers als kansrijk en belangrijk gezien. • <u>Landbouw</u>: het aanjagen van de transitie naar landbouw die aansluit bij de kenmerken van het landschap, de natuur en het water- en bodemsysteem, zoals dit scenario beoogd, wordt grotendeels positief ontvangen. Deelnemers geven aan dat er ruimte moet zijn voor vernieuwing binnen de landbouw, waarbij nieuwe initiatieven bij voorkeur aansluiten op bestaande agrarische structuren. Hierbij wordt ook potentie gezien in biobased toepassingen en geeft een enkele deelnemer aan graag te zien dat er wordt afgestapt van intensieve teelt. • <u>Natuur en landschap</u>: in verschillende gesprekken geven deelnemers aan zich te kunnen vinden in de 	<p>In de Hoofdlijnennotitie wordt de ambitie voor een divers en passend woningaanbod beschreven. Binnen de woningbouwambitie gaat speciale aandacht uit naar diversiteit op het gebied van levensloopbestendige woningen en kleinere woonruimten. Het faciliteren van doorstroming wordt daarbij als belangrijke opgave benoemd. Zoals eerder toegelicht, is de gemeente voornemens om binnen de verkenning naar inbreidingsmogelijkheden ook kansen binnen de bestaande bebouwing te benutten.</p> <p>Onder de derde kernambitie in de Hoofdlijnennotitie wordt de transitie naar een productief agrarisch landschap dat bijdraagt aan systeemherstel als speerpunt genoemd. Vernieuwing binnen de agrarische sector en inzet op landbouw op het gebied van herstel van de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem wordt gestimuleerd.</p> <p>Op het gebied van natuur- en landschapontwikkeling beschrijft de Hoofdlijnennotitie een gerichte inzet op natuurherstel. Voor natuurontwikkeling in het landelijk gebied werkt de gemeente in lijn met landelijke en provinciale doelstellingen aan versterking van</p>

inzet van dit scenario op het versterken van de biodiversiteit in het buitengebied. Zo wordt gesproken over kansen voor beplanting langs randen van akkers, wegen en sloten. Ook oude landschapselementen worden benoemd als waardevolle kwaliteiten die benut kunnen worden.

Kanttekeningen:

- **Voorzieningen:** sommige deelnemers uiten zorgen over de mogelijke impact van het concentreren van voorzieningen in Vroomshoop zoals gepresenteerd in dit scenario. Er wordt benadrukt dat een evenwichtige verdeling van voorzieningen belangrijk wordt geacht om de dorpen vitaal en leefbaar te houden.
- **Betaalbaarheid:** in enkele gesprekken worden twijfels geuit over de kosten die gepaard gaan met de investeringen die dit scenario beoogt, bijvoorbeeld op het gebied van een duurzame woonomgeving en de transitie naar natuurinclusieve landbouw.
- **Bereikbaarheid:** deelnemers geven aan dat de OV-bereikbaarheid een aandachtspunt blijft, vooral bij woningbouw aan de dorpsranden. In dit scenario ligt de focus voornamelijk op gemotoriseerd vervoer, wat volgens enkele deelnemers extra aandacht vraagt voor de doorstroming en verkeersveiligheid, zowel in de dorpskern als daarbuiten.

groenblauwe dooradering. Deze inzet hangt nauw samen met de kansen die de gemeente ziet in versterking van natuurlijke landschapselementen.

De inzet van het derde scenario op het gebied van voorzieningen centreren in Vroomshoop, wordt niet in deze vorm meegenomen in de Hoofdlijnennotitie. De gemeente kiest juist voor het faciliteren van een grotere groei van het aantal inwoners, om daarmee ook bij te dragen aan een groter draagvlak voor voorzieningen in de gemeente. Zoals eerder beschreven, richt de inzet op het gebied van voorzieningen zich op het faciliteren van behoud en versterking van essentiële basisvoorzieningen in de vier de grotere kernen Vriezenveen, Vroomshoop, Den Ham en Westerhaar-Vriezenveensewijk.

Hoewel zorgen over de haalbaar- en maakbaarheid van diverse transitie (bijvoorbeeld op het gebied van landbouw) door de gemeente herkend worden, ziet de gemeente het ook als onontkoombaar en haar rol om een antwoord op de verschillende complexe opgaven te formuleren. De gemeente ziet het als noodzakelijk om ambities te stellen die bijdragen aan een gezonde en duurzame leefomgeving, onder andere met het oog op het veranderende klimaat. Dergelijke doelen gaan inderdaad in sommige gevallen gepaard met hoge(re) kosten nu, maar moeten er op de langere termijn aan bijdragen dat waarde behouden wordt en hoge kosten door schade beperkt of voorkomen worden.

De Hoofdlijnennotitie beschrijft een inzet op multimodale bereikbaarheid, waarbij naast het faciliteren van autobereikbaarheid ook de keuze voor wandelen, fietsen of gebruik van het OV gestimuleerd wordt. Voor bestaande en nieuwe woon- en werkgebieden geldt dat de gemeente blijft investeren in een sterke ontsluiting.

Overige opmerkingen	Overige opmerkingen
<p>Naast dat er in de straatgesprekken werd nagedacht over de leefomgeving van 2050, werd er ook op meerdere momenten stilgestaan bij onderwerpen die niet direct te relateren zijn aan de drie scenario's of de thema's voor de omgevingsvisie. Sommige mensen vonden het lastig om na te denken over de verre toekomst, maar hadden wel belangrijke wensen of ideeën over het 'hier en nu'. Hierbij kwamen zaken aan bod zoals onderhoud van groen en (fiets)paden, het tegengaan van overlast en het verbeteren van (sociale) veiligheid. Hoewel inwoners in de gesprekken verschillende verbeterpunten benoemden, werd ook meerdere keren aangegeven dat men vrij tevreden is met het leven in Twenterand. Tot slot werd ook door enkele inwoners waardering uitgesproken voor de wijze waarop de gemeente met de straatgesprekken actief bereikbaar is om met mensen in gesprek te gaan.</p>	<p>De ingebrachte opmerkingen worden ter kennisneming aangenomen en waar mogelijk meegenomen in de nadere uitwerking van de omgevingsvisie. Voor sommige specifieke opmerkingen geldt dat deze niet passen bij het hoge abstractieniveau van de omgevingsvisie als strategische langetermijnvisie.</p>

Swipocratie

Naast de gesprekken op straat, werd in deze fase van het proces ook digitaal de mogelijkheid geboden om te participeren. Centraal in de digitale participatie stond de tool Swipocratie. In Swipocratie krijgen deelnemers op een simpele, intuïtieve manier keuzes en dilemma's voorgelegd. Deelnemers worden steeds gevraagd om tussen twee opties een keuze te maken, door naar links of naar rechts te 'swipen'.

Met de inzet van de Swipocratie konden verschillende keuzemogelijkheden voor de leefomgeving van 2050 op laagdrempelige wijze bij een brede doelgroep getoetst worden. De Swipocratie peiling bestond uit 31 stellingen die ingaan op onderwerpen zoals woningbouw, economie, natuur en voorzieningen. De voorgelegde stellingen vormden een (versimpelde) doorwerking van de drie toekomstscenario's die centraal stonden in deze fase. De stellingen impliceert vaak een afruil: *kiest u voor parkeren voor de deur, of toch liever groen voor de deur?*

In de vraagstelling is geprobeerd om deze afruil zo scherp mogelijk te formuleren. Het is hierbij belangrijk om te melden dat dit een peiling blijft en dat de realiteit altijd complexer is. Desondanks bieden de antwoorden op de dilemma's en stellingen een inzicht in de opvattingen en standpunten van inwoners op verschillende thema's die de omgevingsvisie raken. De resultaten tonen aan over welke onderwerpen er verdeeldheid bestaat, maar ook op welke vlakken meer eensgezindheid wordt

getoond. De gevoerde gesprekken op straat en in het stakeholder werkatelier- die binnen de doorlooptijd van deze peiling plaatsvonden - boden een kwalitatieve duiding dankzij de ruimte voor nuances en het doorvragen op keuzes.

Om de representativiteit te borgen is er een zo breed mogelijke groep inwoners benaderd om mee te doen aan de Swipocratie. Zo werd de Swipocratie actief gepromoot via een flyer in het lokale nieuwsblad (15.000 stuks) en door middel van berichten op de social media kanalen van de gemeente en de webpagina Denkmee Twenterand. Ook zijn tijdens de straatgesprekken Swipocratie flyers uitgedeeld aan inwoners en is de Swipocratie tijdens het werkatelier met stakeholders onder de aandacht gebracht. Zowel aan de stakeholders, als aan medewerkers van de gemeente en raadsleden werd verzocht de online peiling onder hun netwerk te verspreiden. Tot slot zijn er via social media ook gerichte (betaalde) advertenties uitgezet. Hiermee kon onder andere gestuurd worden op woonplek en leeftijd.

Tussen 13 oktober en 9 november 2025 vulden in totaal 591 mensen de Swipocratie peiling in. Van deze deelnemers was zo'n 18% jonger dan 35 jaar.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de Swipocratie peiling op hoofdlijnen weergegeven. Hierbij worden enkele stellingen uitgelicht. Het volledige overzicht van de uitkomsten op de stellingen is opgenomen in de infographic op de laatste pagina's van dit document.

Hoofdlijnen opbrengsten Swipocratie	Hoe verwerkt in de omgevingsvisie?
<p><u>Wonen</u> Uit onder andere de vorige participatieronde en de gesprekken op straat, bleek al dat het thema wonen voor veel inwoners een belangrijk thema is. Via verschillende stellingen werd gevraagd hoe deelnemers van de Swipocratie naar het thema wonen kijken. Op de vraag waar woningbouw zich vooral op moet focussen, verkiest een ruime meerderheid van 80% de optie 'meer kleine woningen' boven 'meer grotere woningen'. Wanneer er wordt gevraagd waar nieuwe woningen moeten komen, dan verkiest 57% procent bouw binnen de dorpen boven bouw buiten de dorpsgrenzen. Qua verdeling van de woningbouwopgave gaat de voorkeur (68% van de deelnemers) uit naar gelijkmatig verdelen over de dorpen tegenover met name bouwen in Vriezenveen en Vroomshoop (32%). Een merendeel van de respondenten (70%) is het oneens met de stelling <i>'het dorpse karakter van de gemeente moet bewaard blijven, ook als dit betekent dat er minder woningen</i></p>	<p><u>Wonen</u> In de Hoofdlijnennotitie wordt stevig ingezet op een groei van het aantal woningen. In de woningbouwopgave gaat speciale aandacht uit naar de behoeften van jongeren, starters en ouderen. Er wordt ingezet op een gespreid woningaanbod met ruimte voor ontwikkelingen in de verschillende kernen en buurtschappen, aansluitend op de schaal van het bestaande. Specifiek in Vriezenveen en Vroomshoop worden mogelijkheden gezien voor hogere en compacte bouw en woningbouw bij de stationsomgevingen. Om de forse woningbouwopgave te beantwoorden, wordt naast inbreiding (binnen de dorpscontouren) ook gekeken naar geschikte locaties voor uitbreiding. De geldende context en het water- en bodemsysteem vormen hierbij belangrijke uitgangspunten.</p>

bijkomen'. Tegelijkertijd valt op dat men relatief verdeeld is over hogere bouw: een kleine meerderheid van 53% ziet liever hogere gebouwen (3-6 verdiepingen) met meer openbaar groen, 47% kiest voor laagbouw met minder groen.

Werken

Op de vraag *'liever inzetten op het aantrekken van nieuwe bedrijven OF het groeien en duurzamer worden van bestaande bedrijven'*, kiest de meerderheid van de deelnemers (61%) voor groei en verduurzaming van de bestaande bedrijven. Qua type economie waar in de gemeente ruimte aan geboden moet worden, gaat de voorkeur met 69% uit naar de (maak)industrie boven kantoren (diensten).

Voorzieningen en gezondheid

Binnen het thema voorzieningen werd deelnemers gevraagd naar de gewenste locatie van voorzieningen: *'liever centreren in Vriezenveen en Vroomshoop OF verspreiden over de gemeente'*. Een kleine meerderheid (55%) heeft de voorkeur voor spreiding over de gemeente. Op het gebied van sportaanbod in de gemeente werd gevraagd of men liever sport in clubverband / sportschool of in de openbare ruimte: 61% van de deelnemers kiest hier voor meer mogelijkheden voor sport en beweging in de openbare ruimte. Op de vraag of men zichzelf zou willen (blijven) inzetten als vrijwilliger om het verenigingsleven te behouden, antwoordt een meerderheid van 64% 'ja'. Op de stelling *'gezondheid en leefkwaliteit moet zwaarder wegen dan de (ontwikkel)mogelijkheden voor boeren en bedrijven'* wordt vrij verdeeld gereageerd: 53% is het met de stelling eens, tegenover 47% oneens.

Buitengebied

In de Swipocratie werd met verschillende stellingen aandacht besteed aan de toekomst van het buitengebied. Op de stelling: *"in het buitengebied vind ik bouwen van woningen belangrijker dan ruimte voor landbouw"* antwoordt een ruime meerderheid van 69% met 'nee'. Over de omgang met stoppende boeren, zijn de meningen meer verdeeld: 54% ziet liever dat er ruimte wordt geboden voor andere boeren, terwijl 46% kiest voor gebruik van de ruimte voor andere functies zoals wonen, zorg en recreatie. Ook blijkt uit de Swipocratie dat men over het algemeen meer kansen

Werken

De Hoofdlijnennotitie beschrijft op het thema 'werken' een duidelijk inzet op ruimte voor lokaal ondernemerschap en behoud en versterking van het lokaal MKB. Om de doorontwikkeling van een sterke economie te faciliteren, worden ook mogelijkheden gezien om nieuwe bedrijven aan te trekken. In lijn met de uitgesproken voorkeur uit de Swipocratie, ligt de focus voornamelijk op het voortbouwen op de huidige krachtsectoren zoals de maakindustrie, bouwnijverheid en landbouw. Specifiek in de nabijheid van stationsomgevingen worden, vanwege de regionale zoals de beoogde Nedersaksenlijn, kansen gezien voor de ontwikkeling van publiek-vriendelijke bedrijvigheid.

Voorzieningen en gezondheid

In de Hoofdlijnennotitie wordt ingezet op een complementaire voorzieningenstructuur. Voor de vier grotere kernen is het streven behoud en versterking van essentiële basisvoorzieningen (ontmoetingsplekken, (basis)onderwijs en zorg). Overige voorzieningen worden complementair gefaciliteerd op de meest geschikte locaties. Hierbij worden in Vroomshoop en Vriezenveen, in lijn met de groeipotentie, kansen gezien voor een 'plus' op het voorzieningenniveau. Op andere plekken in de gemeente staat behoud van een ontmoetingsplek voorop en wordt met name ingezet op het verbeteren van de nabijheid en bereikbaarheid van voorzieningen in de grotere kernen. De beschreven inzet op een openbare ruimte waar spontane ontmoeting gefaciliteerd wordt, gaat gepaard met aandacht voor sport en bewegingsmogelijkheden in de buitenruimte. Tot slot beschrijft de Hoofdlijnennotitie vanuit de gemeentelijke zorgplicht het streven naar een veilige en gezonde leefomgeving. Ontwikkelmogelijkheden voor bedrijven worden geboden, maar hierbij wordt altijd rekening gehouden met geldende normen op het gebied van milieukwaliteit en gezondheid.

Buitengebied

De Hoofdlijnennotitie werkt toe naar een landelijk gebied met een evenwichtige verdeling van functies,

voor recreatie en toerisme ziet: 69% vindt het goed als er meer aanbod komt voor toeristen in het landelijk gebied.

Klimaat, natuur en landschap

Een relatief grote meerderheid (78%) is het eens met de stelling *'om beter voorbereid te zijn op het veranderende klimaat, moet de gemeente inwoners actief stimuleren om tuinen te vergroenen'*. De antwoorden op het dilemma *'liever groen voor de deur en verder weg parkeren OF direct voor de deur parkeren?'* zijn vrij verdeeld: 52% verkiest groen voor de deur en verder weg parkeren boven het direct voor de deur parkeren.

Bereikbaarheid

Circa driekwart (76%) van de deelnemers geeft aan dat nieuwe woningen en bedrijven er moeten komen, ook als het daardoor drukker wordt op de weg. Een vrij grote meerderheid (79%) is het eens met de stelling *'verkeersveiligheid moet voorop staan, ook als dit betekent dat ik nog maar 30 km/u mag rijden op bepaalde wegen'*. Ook meer de stelling die ingaat op meer ruimte voor fietsers en wandelaars, ook als dat betekent dat je met de auto minder snel van A naar B komt, kan vooral bijval vinden: 67% is het hiermee eens. 62% van de deelnemers geeft aan vaker de fiets te pakken, wanneer er betere fietsverbindingen tussen de dorpen zouden zijn. De stelling *'met goed openbaar vervoer in de buurt gebruik ik dit liever dan mijn eigen auto'* wordt door een meerderheid (71%) met 'nee' beantwoord. In de dorpscentra kiest 69% van de respondenten voor meer ruimte voor terrassen en winkels en minder auto's tegenover 31% die de voorkeur heeft voor direct bij de winkels parkeren.

Duurzaamheid

In het kader van duurzaamheidsdoelen werden deelnemers in deze peiling ook gevraagd naar hun kijk op duurzame energie. Op de stelling *'als windmolens en zonnepanelen goed worden ingepast in het landschap, vind ik dit geen probleem'* antwoordt een kleine meerderheid (54%) met 'ja'. De antwoorden op de stelling over het opwekken van duurzame energie op plekken waar veel energie wordt verbruikt, tonen meer eensgezindheid: 85% is het eens met deze keuze. 61% van de deelnemers ziet energieopwek liever verspreid over de gemeente op kleinere schaal, dan op

waarbij de landbouw nog altijd een belangrijke rol speelt. Op sommige plekken in het landelijk gebied, met name in de directe nabijheid van dorpen, zal vanuit de groeiambitie wel gekeken worden naar mogelijkheden voor woningbouwontwikkelingen. Zorgvuldige afweging met oog voor de huidige (landelijke) context vormt daarbij de norm. Verder van de dorpen af wordt er terughoudend met woningbouwontwikkelingen omgegaan, daar waar deze agrarische ontwikkeling hinderen. De kansen die in de Swipocratie worden gezien voor meer recreatie en toerisme, hebben ook een plek gekregen in de Hoofdlijnennotitie: o.a. door het verstevigen van recreatieve routes en een breed aanbod, worden kansen voor recreatief gebruik verzilverd.

Klimaat, natuur en landschap

Op verschillende plekken in de Hoofdlijnennotitie komt het streven naar een klimaatbestendige leefomgeving aan bod. Hoewel niet expliciet benoemd, ziet de gemeente binnen dit doel kansen in vergroening van privéterreinen. Op het thema parkeren beschrijft de Hoofdlijnennotitie een inzet op slimme functiecombinaties, waarbij parkeren in de openbare ruimte samengaat met andere opgaven.

Bereikbaarheid

Expliciete uitspraken over het verlagen van snelheden op de wegen, worden in de Hoofdlijnennotitie niet gedaan. Wel beschrijft het document de ambitie om duurzame en veilige bereikbaarheid te borgen. Daarbij richt de gemeente zich onder andere op het stimuleren van duurzame alternatieven voor de auto. Dit gebeurt bijvoorbeeld door de ontwikkeling van (door)fietsroutes te faciliteren, maar ook met de doorontwikkeling van de stations tot mobiliteitsknooppunten. Voor langere afstanden beschouwt men de auto nog altijd als belangrijk vervoermiddel. Wel worden kansen aangegrepen om in de centra van de vier grotere kernen gericht toe te werken naar autoluwe zones, om hiermee meer ruimte te bieden aan ontmoeting en langzaam verkeer (wandelen en fietsen).

enkele plekken op grote schaal.

Duurzaamheid

De Hoofdlijnennotitie beschrijft op het gebied van energie de ambitie dat energieopwekking zoveel mogelijk doelgericht (nabij gebruik) en geclusterd plaatsvindt, gekoppeld aan energiebesparing en -opslag. Dit geldt zowel voor grotere als kleinere energieprojecten. Zorgvuldige inpassing en omgang met het open landschap wordt daarbij expliciet benoemd als uitgangspunt. In de opgave om te komen tot een toekomstbestendig energiesysteem, beschrijft de Hoofdlijnennotitie ook een open houding tegenover (nieuwe) alternatieven energie- en warmtebronnen.

Intermezzo: leerlingen van Het Noordik 'swipen' mee

Op dinsdag 28 oktober 2025 gingen leerlingen uit de eerste klas van het Noordik College in Vriezenveen aan de slag met de Swipocratie. Na een korte presentatie over de rol van de gemeente en de inhoud van de omgevingsvisie door medewerkers van de gemeente, was het de beurt aan de jongeren. Per stelling of dilemma's uit de Swipocratie peiling staken leerlingen hun hand op om zo hun mening te geven. Er werd actief meegedacht over de stellingen en er ontstonden leuke gesprekken over onderwerpen die de jongeren direct raken.

Uit de stellingen en bijbehorende discussies bleek dat veel leerlingen grotendeels tevreden zijn met hoe hun omgeving nu is. Zij zien liever niet te veel veranderingen in de komende jaren. Tegelijkertijd wordt er wel bewust nagedacht over opgaven in de toekomst. Zaken zoals kunnen sporten in de openbare ruimte en de aanwezigheid van verenigingen om samen te komen zijn onderwerpen die jongeren belangrijk vinden.

Stakeholder werkatelier #1

Op dinsdag 14 oktober 2025 vond de eerste sessie met maatschappelijke (keten)partners en belangenorganisaties plaats. Een brede groep partijen is hiervoor uitgenodigd. Zo is een uitnodiging per mail naar alle stakeholders uitgegaan, maar is de gemeente daarnaast ook aangesloten bij periodieke overleggen van winkeliers- en van ondernemersverenigingen. Tevens werd de mogelijkheid geboden voor partijen om zich kenbaar te maken als stakeholders. Deze oproep werd gedeeld in de lokale krant en online op Denkmee Twenterand. Hiernaast zijn raadsleden verzocht om stakeholders aan te dragen. De uiteindelijke lijst met genodigde partijen is door het college geaccordeerd.

Een groep van circa 25 aanwezige organisaties (waaronder plaatselijke belangen, ondernemers, natuurorganisaties, welzijnsorganisaties, de provincie Overijssel, de woningcorporatie, het Waterschap en Vitens) gingen in het werkatelier met elkaar in gesprek over drie mogelijke toekomstscenario's voor de gemeente Twenterand. De aanwezigheid vanuit diverse disciplines zorgde voor waardevolle input, thematisch en integraal. Voor enkele partijen die niet bij het werkatelier aanwezig konden zijn, geldt dat er nog op een apart moment contact gelegd is over proces en de inhoud van de scenario's.

De uitkomsten van dit stakeholder atelier (zie hieronder) vormen bouwstenen en strategische keuzes en worden als advies meegenomen bij het opstellen van de Hoofdpijnnotitie. Daarbij worden de uitkomsten afgewogen tegen de input uit de andere gesprekken en de digitale peilingen.

Hoofdpijnen opbrengsten stakeholder werkatelier #1	Hoe verwerkt in de omgevingsvisie?
<p>Scenario 1: Lokale innovatiekracht</p> <p>Kansrijke elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Wonen</u>: de insteek die dit scenario heeft op het gebied van woningbouw spreekt de aanwezigen grotendeels aan. Verschillende deelnemers noemen het bieden van ruimte voor woningbouw in elke kern wenselijk en noodzakelijk voor behoud van de leefbaarheid. Ook wordt benadrukt dat woningen toegankelijk moeten zijn voor verschillende doelgroepen en wordt het faciliteren van doorstroming op de woningmarkt essentieel geacht. • <u>Werken</u>: de focus op het voortbouwen op het aanwezige ondernemerschap zoals dit scenario 	<p>De Hoofdpijnnotitie beschrijft op het thema wonen een inzet op gespreide woningbouw, waarbij in de verschillende kernen en buurtschappen ruimte wordt geboden voor ontwikkelingen. De schaal van het bestaande en de lokale context vormen daarbij belangrijke vertrekpunten. Daarbij gaat aandacht uit naar het bedienen van verschillende doelgroepen en worden (met name in de grotere dorpen) kansen gezien voor levensloopgeschikte woningen die doorstroming op de woningmarkt op gang helpen.</p> <p>Het streven om voort te bouwen op het aanwezige</p>

beschrijft, wordt grotendeels ondersteund in de gesprekken. Deelnemers geven aan dit graag zo veel mogelijk gefaciliteerd te zien, zowel voor behoud van werkgelegenheid als voor behoud van lokaal DNA. Ook het ruimte bieden aan doorontwikkeling van bestaande werklocaties verspreid over de gemeente, wordt als kansrijk gezien.

- Landschap en natuur: het vergroten van de beleefbaarheid van de (culturele) geschiedenis van het landschap vinden verschillende deelnemers kansrijk. Hierbij ziet men ook kansen voor meer recreatiemogelijkheden in het buitengebied. Er wordt gesproken over recreatie in combinatie met natuurontwikkeling, om zo verschillende opgaven tegelijkertijd op te pakken.

Kanttekeningen:

- Voorzieningen: hoewel de spreiding van voorzieningen over de dorpen aanspreekt, worden hier ook opmerkingen over de haalbaarheid en houdbaarheid geplaatst. Deelnemers herkennen de kanttekening over het beroep dat dit mogelijk doet op inwoners. Men ziet kansen in het noaberschap, maar geeft ook aan bedreigingen te zien in de verdere individualisering van de samenleving. Om beroep op de inwoners te kunnen doen, moeten volgens deelnemers de randvoorwaarden op orde zijn. Hierbij wordt onder andere ingegaan op het faciliteren van sociale samenhang met ruimte voor ontmoeting en ruimte voor initiatieven van onderop.
- Mobiliteit: tijdens de sessie werd ook stilgestaan bij de gevolgen van een groei van het aantal inwoners en groei van de lokale economie. Hierbij werd onderstreept dat er bij het faciliteren van groei van de gemeente, er ook voldoende aandacht moet zijn voor (lokale en regionale) bereikbaarheid en verkeersdoorstroming. De huidige problemen op de N36 werden daarbij als voorbeeld aangedragen.
- Groen en landschap: de inzet van dit scenario op groene kernrandzones ontving in de gesprekken gemengde reacties. Men geeft aan het idee te begrijpen, maar vindt niet dat zo'n zoning

ondernemerschap in lokale krachtsectoren (maakindustrie, bouwnijverheid en landbouw) komt in de Hoofdlijnennotitie onder de kernambitie 'Duurzame economie: lokaal sterk en regionaal verbonden' expliciet terug. Ruimte voor het lokale MKB wordt vanuit brede welvaartsperspectief benaderd: het voorziet in werkgelegenheid, maar draagt ook bij aan de vitaliteit van de dorpen.

De kansen die in de participatie werden aangedragen voor meer recreatiemogelijkheden in het buitengebied ten behoeve van landschapsbeleving, hebben doorwerking gevonden in de Hoofdlijnennotitie. In het document wordt ingegaan op de inzet op meer recreatieve routes om waardevolle plekken in de gemeente beter te verbinden. Hierbij wordt geduid dat recreatieve kansen in samenhang met natuur, beleving en natuurvriendelijke inrichting vorm worden gegeven.

De Hoofdlijnennotitie beschrijft de inzet op een toekomstbestendige en complementaire voorzieningenstructuur. Omdat door externe factoren niet altijd te garanderen is dat voorzieningen in alle dorpen en buurtschappen in stand gehouden kunnen worden, kiest de gemeente voor een focus op essentiële basisvoorzieningen in de vier grotere dorpen. Daarbij wordt ingezet op een complementair aanbod voorzieningen op de meest passende locaties in de gemeente en de aanwezigheid van een ontmoetingsplek in de kleinere kernen en buurtschappen. Zoals ook vanuit de participatie werd ingebracht, zet de gemeente zich in om bij te dragen aan de juiste randvoorwaarden voor een toekomstbestendig voorzieningenniveau en worden lokale initiatieven en het verenigingsleven gestimuleerd.

Op het gebied van mobiliteit beschrijft de Hoofdlijnennotitie goede bereikbaarheid als essentieel element om de verwachte groei en bijbehorende mogelijke vervoersdrukke op te vangen. Er wordt actief ingezet op goede ontsluiting van nieuwe en bestaande gebieden, met aandacht voor multimodale bereikbaarheid. Zoals ook in de notitie benoemd, is verbetering van de rijksweg N36 een opgave die

<p>gepaard moet gaan met belemmeringen voor andere ontwikkelingen of activiteiten (bijvoorbeeld landbouw of woningbouw). Vooral de inzet op het terugdringen van intensieve landbouwfuncties in deze zone wordt in twijfel getrokken, ook met het oog op beperkte ontwikkelmogelijkheden elders. Een actieve samenwerking en een gemeente die meedenkt over verplaatsingsmogelijkheden wordt hierbij als noodzakelijk gezien.</p>	<p>integraal moet worden opgepakt in nauwe samenwerking met Rijk, provincie en omliggende gemeenten.</p> <p>Het element van de groene kernrandzones heeft geen nadrukkelijke doorwerking gevonden in de Hoofdlijnennotitie. Wel wordt in het document de inzet op een evenwichtige verdeling van verschillende functies in het buitengebied benadrukt.</p>
<p>Scenario 2: Dynamisch knooppunt in het groen</p> <p>Kansrijke elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Wonen</u>: de actieve inzet op woningbouw met veel aandacht voor het ruime en groene karakter van de woning en woonomgeving, past volgens de meeste deelnemers goed bij de woonwensen van jongeren. Deelnemers geven mee dat men in de dorpen waarde hecht aan een gemengde woonomgeving, waar jong en oud door elkaar wonen in diverse woningtypen. De meeste deelnemers beschouwen uitbreiding aan de dorpsranden als noodzakelijk, maar vinden ook het benutten van mogelijkheden voor transformatie en inbreiding nabij de stations belangrijk. Dit vanuit de redenatie van zorgvuldig ruimtegebruik. • <u>Voorzieningen</u>: de voorname focus op aanwezigheid van een breed voorzieningenaanbod in Vroomshoop en Vriezenveen wordt door enkele aanwezigen als kansrijk geacht met het oog op de nabijheid van voorzieningen voor inwoners die minder mobiel zijn, zoals ouderen. In lijn met dit scenario wordt ook het clusteren van woonvormen voor mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag nabij voorzieningen als logische keuze gezien. Dit met het oog op de verwachte groei van de bevolking en om de toenemende zorgvraag goed te kunnen opvangen. • <u>Leefbaarheid</u>: het faciliteren van een beleefbaar landschap met fiets- en wandelroutes en het investeren in groene woonbuurten worden door deelnemers als kansrijke keuzes gezien die ook bijdragen aan de woonkwaliteit en een gezonde 	<p>De gewaardeerde actieve inzet op woningbouw komt in de Hoofdlijnennotitie nadrukkelijk aan bod. Het document beschrijft de visie op woningbouw als middel om als gemeente sterker, vitaler en toekomstbestendiger te worden. De gemeentelijke woningbouwambitie richt zich op de lokale, autonome groei, maar ook op het anticiperen op de regionale verstedelijkingsopgave. Zoals wordt beschreven, worden daarbij kansen gezien om woonkwaliteiten zoals de rust en ruimte meer uit te dragen door te investeren in diverse en passende woonmilieus. Om voldoende woningen te kunnen realiseren, wordt zowel op inbreiding als uitbreiding ingezet.</p> <p>Met de inzet op behoud en versterking van essentiële basisvoorzieningen in alle vier de grotere kernen - waaronder Vroomshoop en Vriezenveen - én de inzet op doorontwikkeling van de stationsomgevingen van deze twee kernen tot levendige centra, sluit de Hoofdlijnennotitie aan bij de gevoerde gesprekken in de participatie. In de notitie gaat aandacht uit naar de realisatie van levensloopgeschikte woningen voor ouderen nabij voorzieningen. Hoewel niet expliciet gesteld wordt, is ook woningbouw nabij voorzieningen voor andere doelgroepen met een zorg- of ondersteuningsvraag voorstelbaar.</p> <p>Zoals eerder in dit document beschreven is, zet de gemeente in de Hoofdlijnennotitie in op een beleefbaar buitengebied en het bewaken en versterken van dorpspe,</p>

<p>leefomgeving. Om een goede leefbaarheid te garanderen, wijst men echter ook op het belang van aanwezigheid van voorzieningen die bijdragen aan sociale samenhang, zoals ontmoetingsplekken die een toegankelijk en inclusief karakter hebben.</p> <p>Kanttekeningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Groei</u>: de inzet van dit scenario op een groei van het inwoneraantal met 15% wordt door het merendeel van de deelnemers als te ambitieus en enigszins onrealistisch ervaren. In relatie tot deze voorgestelde groeiambitie worden zorgen gedeeld over verlies van de lokale identiteit en binding. Het thema hoogbouw werd door enkele aanwezigen benoemd als voorbeeld van verstedelijking dat niet past bij het karakter van de kernen. Tegelijkertijd gaven andere aanwezigen aan dat deze hoogbouw in de grotere kernen Vriezenveen en Vroomshoop, zoals dit scenario beschrijft, wel potentie biedt. Ook uitten partijen zorgen over de impact van een forse inwonergroei. Daarbij werd bijvoorbeeld gesproken over een toenemende druk op infrastructuur zoals het lokale wegennet, maar ook over de groeiende vraag naar drinkwater. • <u>Economie</u>: volgens verschillende deelnemers sluit de voorname focus op de dienstensector niet aan bij het profiel van Twenterand en brengt dit de huidige verdeling tussen wonen en werken uit balans. Tevens wordt de verwachte groei van de dienstensector binnen de gemeente in twijfel getrokken. In het verzilveren van kansen voor een sterke economie, ziet men vooral potentie in meer ondersteuning voor lokale ondernemers en starters en initiatieven die bijdragen aan werkgelegenheid binnen de regio. • <u>Voorzieningen</u>: hoewel dit scenario uitgaat van een goede basis aan voorzieningen in elke kern, vragen sommige aanwezigen zich af of dit scenario voldoende oplossingen biedt voor de terugloop van voorzieningen buiten de dorpen Vriezenveen en Vroomshoop. 	<p>groene kwaliteiten. Op het gebied van sociale samenhang beschrijft de notitie het stimuleren van een ontmoetingsplek in elke kern en buurtschap. Ook informele en spontane ontmoeting in buitenruimte wordt gefaciliteerd.</p> <p>Zoals beantwoord als reactie op de input uit de straatgesprekken, wordt in de Hoofdpijnennotitie ingezet op een groei van het inwoneraantal met 10-15% als stip op de horizon. De gemeente is zich ervan bewust dat de groeiambitie fors is, en geeft in de notitie aan nadrukkelijk aandacht te hebben voor groei in balans, waarbij blijvend oog is voor lokale identiteit en binding. Op het gebied van hoogbouw ziet de gemeente met het oog op zorgvuldig ruimtegebruik en de huishoudensontwikkeling en bijbehorende woonbehoeften kansen voor hogere bouw op gerichte locaties binnen de gemeente. Dit betreft vooral goed bereikbare locaties in de kernen, in de nabijheid van voorzieningen.</p> <p>In de Hoofdpijnennotitie kiest de gemeente op economisch vlak een andere richting ten opzichte van de in dit scenario beschreven mogelijkheid om voornamelijk te focussen op de dienstensector. Zo beschrijft het document de keuze om voort te bouwen op de krachten van de lokale economie met sterke maakindustrie, bouwnijverheid en landbouw.</p> <p>Zoals hierboven wordt aangegeven, zet de gemeente in de Hoofdpijnennotitie zich in voor behoud en versterking van basisvoorzieningen in de vier grote kernen. Terugloop van voorzieningen in de overige kernen wordt ook door de gemeente als opgave geconstateerd. Het faciliteren van geregisseerde groei wordt als middel beschouwd om het draagvlak voor voorzieningen te verstevigen.</p>
<p>Scenario 3: Twenterand teelt de toekomst</p>	

Kansrijke elementen:

- **Klimaat:** deelnemers geven aan duidelijke kansen te zien in de voorgestelde insteek op herstel van het landschap en het watersysteem uit dit scenario. Dit met het oog op klimaatbestendigheid en veerkracht van de natuur.
- **Wonen:** het beantwoorden van de lokale behoefte met een focus op doorstroming vinden meerdere deelnemers kansrijk. Hier vindt men het van belang dat er in de verschillende dorpen en buurtschappen naar woningbouwmogelijkheden wordt gekeken. Enkele aanwezigen geven aan dat ook de insteek op transformatie van vrijkomende boerderijen tot woningen aanspreekt. Wel noemt men het hierbij van belang dat een woonfunctie past in de omgeving, bijvoorbeeld met het oog op milieu-effecten van nabijgelegen bedrijven.
- **Landbouw:** de inzet van dit scenario op een robuuste agrarische sector die past bij de kenmerken en (on)mogelijkheden van het gebied, wordt door deelnemers als wenselijk gezien. De combinatie tussen het aanpakken van systeemopgaven (zoals herstel van het watersysteem) en het bieden van perspectief voor nieuwe productiemogelijkheden spreekt men hierbij aan.

Kanttekeningen:

- **Voorzieningen:** het uitgangspunt van dit scenario om in te zetten op clustering van voorzieningen in Vroomshoop, wordt door een deel van de aanwezigen als onaantrekkelijk bestempeld. Hoewel men erkent dat clustering kan bijdragen aan efficiëntie en samenwerking, wordt ook gewaarschuwd voor een te grote afhankelijkheid van lokaal draagvlak in de andere dorpen.
- **Groei:** in dit scenario wordt uitgegaan van een beperkte groei van het aantal inwoners. De meeste deelnemers uiten zorgen dat de voorgestelde groei van inwoners en bijbehorende woningbouwopgave in het scenario te beperkt is om de gewenste vitaliteit te behouden. Dit werd in verband gebracht met het aantrekkelijk blijven voor verschillende doelgroepen.

De derde kernambitie uit de Hoofdlijnennotitie beschrijft de inzet op een klimaatbestendig buitengebied: het streven naar een veerkrachtig landelijk gebied met aandacht voor systeemherstel komt op verschillende plekken aan bod. Concreet wordt hierbij ingegaan op het (samen)werken aan een robuust bodem- en watersysteem met ruimte voor waterberging, natuurontwikkeling en drinkwaterwinning.

Op het gebied van woningbouw kiest de Hoofdlijnennotitie voor een woningbouwambitie die aansluit op de lokale behoefte én ruimte biedt voor woningzoekenden van buiten de gemeente. Met het bouwen van de juiste woningen in de verschillende kernen en buurtschappen, wordt ook doorstroming aangemoedigd. Voor vrijkomende agrarische bebouwing beschrijft de Hoofdlijnennotitie in lijn met participatie kansen voor transformatie naar woningbouw nabij de kernen. Verder weg van de kernen is de gemeente met oog op mogelijke frictie met andere aanwezige functies zoals agrarisch gebruik meer terughoudend in het stimuleren van transformatie naar woningbouw.

De Hoofdlijnennotitie beschrijft het streven naar een veerkrachtige agrarische sector waarbinnen ruimte is voor vernieuwing. De insteek die de notitie hanteert op het gebied van agrarisch grondgebruik is 'extensief waar moet, productief waar dit kan'. Samen met de agrarische sector en andere partijen gaat de gemeente graag op zoek naar vormen van rendabele landbouw die bijdragen aan herstel van de draagkracht van natuur, klimaat, water en bodem.

Zoals eerder in de beantwoording reeds toegelicht, volgt de gemeente in de Hoofdlijnennotitie een andere lijn als het gaat over de gewenste locatie van voorzieningen. Hierbij ligt de focus op het behouden en versterken van essentiële basisvoorzieningen in de vier de grotere kernen Vriezenveen, Vroomshoop, Den Ham en Westerhaar-Vriezenveensewijk.

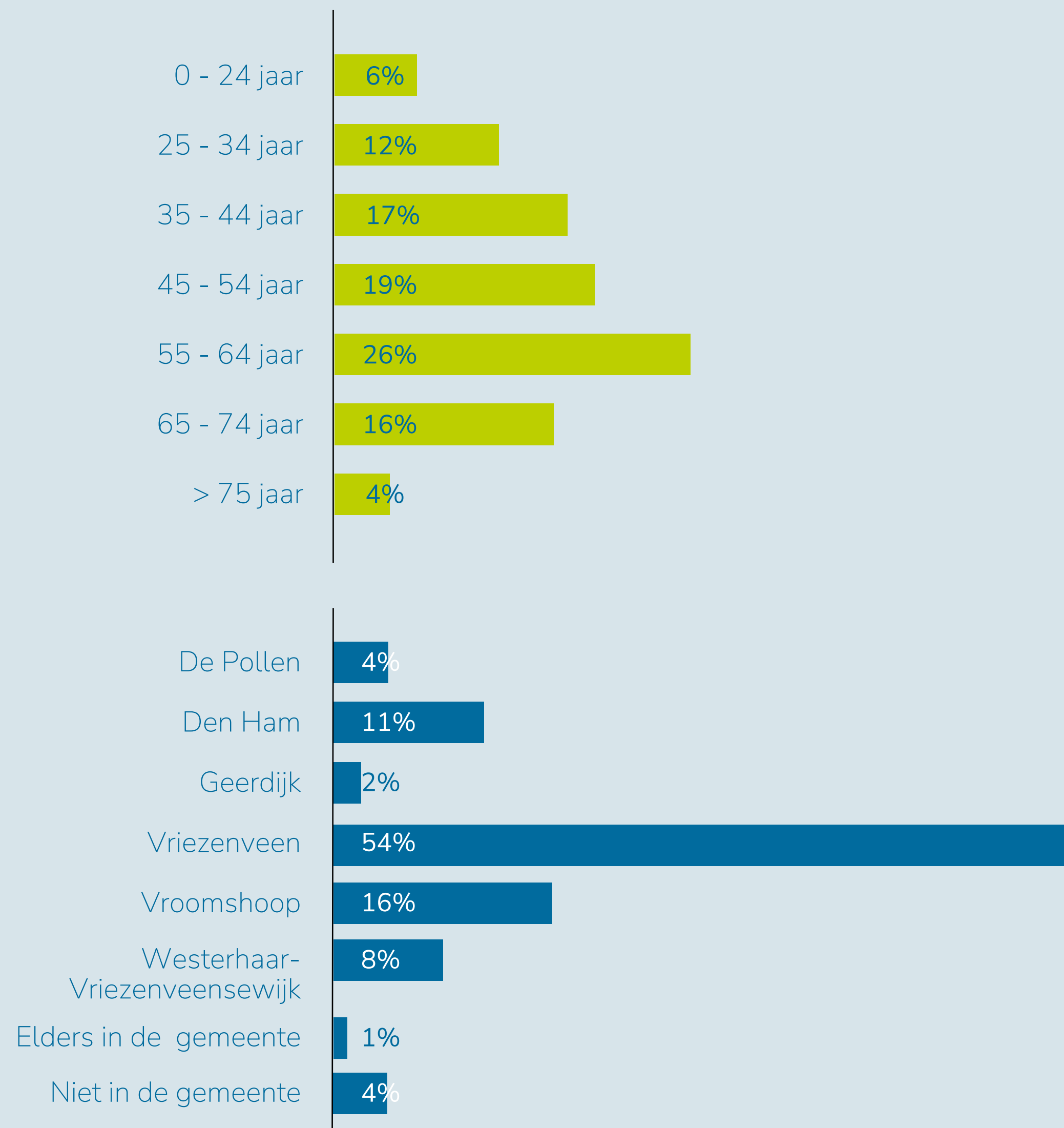
Aansluitend bij de ingebrachte kanttekeningen, is in de

<ul style="list-style-type: none"> • Bereikbaarheid: de voorname focus op het (blijven) faciliteren van de autobereikbaarheid werd wisselend ontvangen. Men ziet deze afhankelijkheid en verwacht dat de auto voor veel mensen het primaire vervoermiddel blijft, maar roept ook op om alternatieven te blijven faciliteren. Met vreest dat de bereikbaarheid van kleinere kernen en buurtschappen per openbaar vervoer (bus) verder afneemt, wanneer ook woningbouwontwikkeling van deze plekken achterblijft. 	<p>Hoofdpijnennotitie met het oog op vitaliteit een andere richting gekozen op het gebied van de beoogde groei van het aantal inwoners. Zoals eerder al verwoord, kiest de gemeente daarbij voor geregisseerde groei van 10% - 15%.</p> <p>De Hoofdpijnennotitie beschrijft op het thema bereikbaarheid een inzet om ook duurzame alternatieven voor de auto te stimuleren, maar beschouwt voor langere afstanden de auto nog als belangrijk vervoermiddel voor inwoners. Expliciete uitspraken over het OV in de kleinere kernen worden in de Hoofdpijnennotitie niet gedaan, omdat de gemeente niet alleen gaat over de dienstregeling. Wel geldt dat de inzet op woningbouw verspreid over de kernen mogelijk kan bijdragen aan het behouden of vergroten van draagvlak om verbindingen naar deze plekken overeind te houden.</p>
<p>Overige opmerkingen</p> <p>Naast inhoudelijke input op de drie scenario's, werd in het werkatelier ook gesproken over proceszaken zoals samenwerking en participatie. Zo gaven enkele partijen mee kansen te zien in het verstevigen van samenwerking tussen verschillende organisaties binnen de gemeente. Ook werd gesproken over het stimuleren van initiatieven van onderop, en de gewenste rol van de gemeente om hierin te faciliteren.</p> <p>Gedurende participatie met stakeholders is ook door Plaatselijk Belang Bruinehaar aan de gemeente kenbaar gemaakt dat zij zich niet konden vinden in de beschrijving van hun woonplaats als 'buurtschap', zoals onder andere is opgenomen in het Portret van Twenterand. De wens is geuit om in het vervolgproces Bruinehaar mee te rekenen tot de kernen.</p>	<p>Overige opmerkingen</p> <p>De opmerkingen omtrent proces en samenwerking nemen we ter kennisneming aan. De nadere uitwerking van de omgevingsvisie en de uiteindelijke uitvoering daarvan, pakken we graag zoveel mogelijk in verbinding met de verschillende partijen in Twenterand op.</p> <p>Naar aanleiding van de inbreng van Plaatselijk Belang Bruinehaar, zal de woonplaats Bruinehaar in de (ontwerp-)omgevingsvisie meegerekend worden tot de kernen van de gemeente.</p>

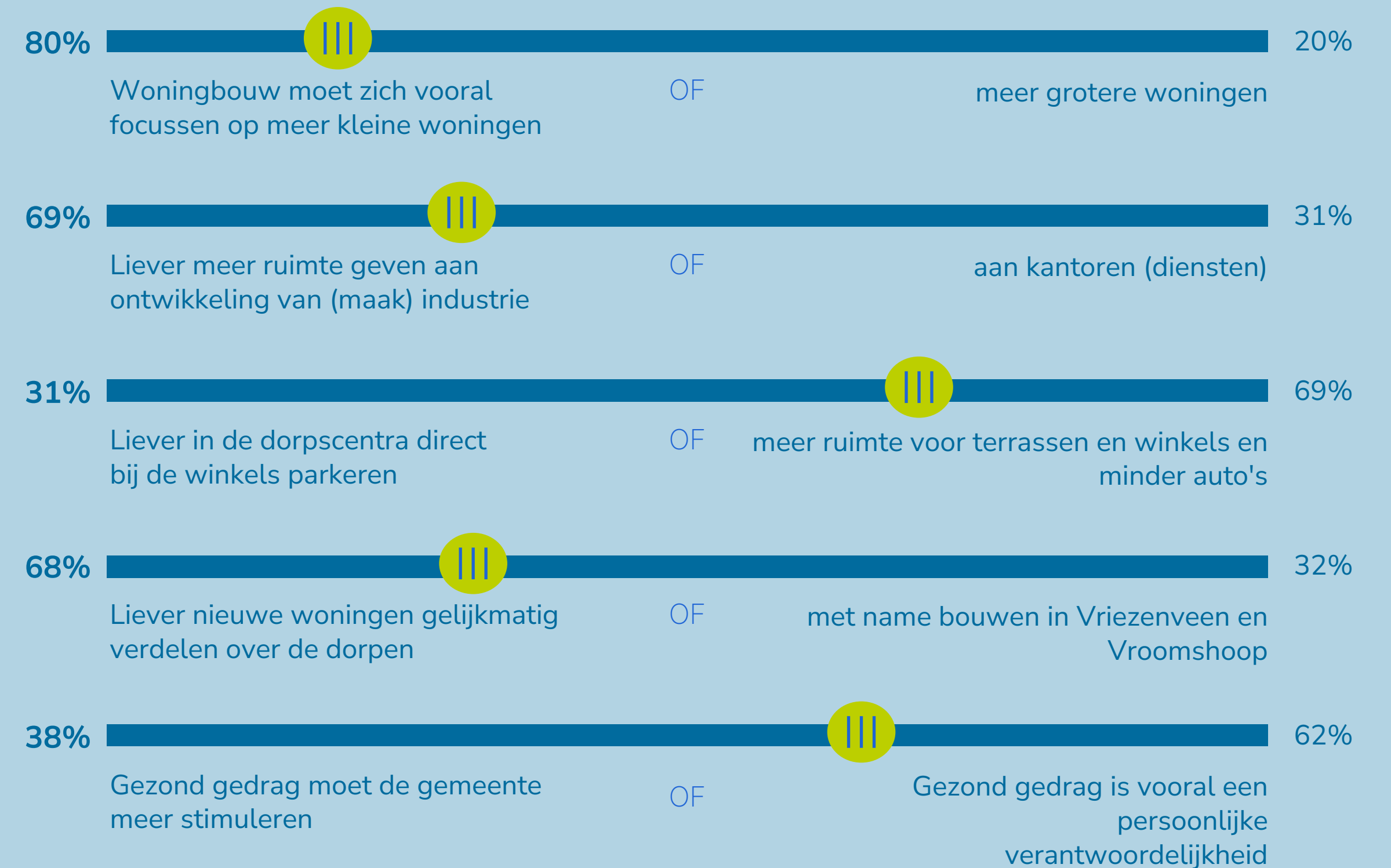
591 inwoners over

De toekomst van gemeente Twenterand

In de herfst van 2025 is de mening gevraagd aan inwoners over de toekomst van gemeente Twenterand. Onderstaand de resultaten.

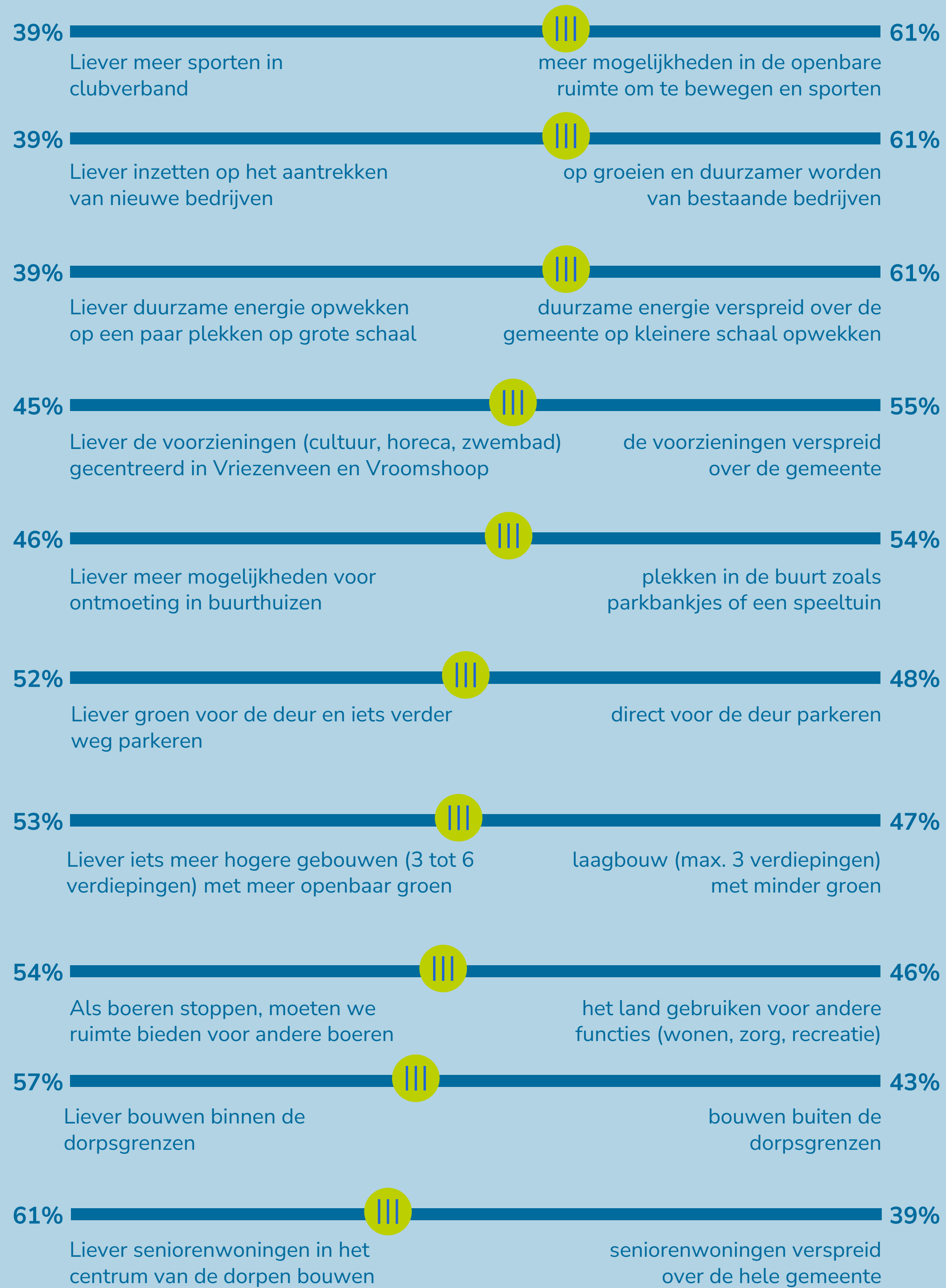
Keuzes voor de toekomst

Stellingen over leven in Twenterand

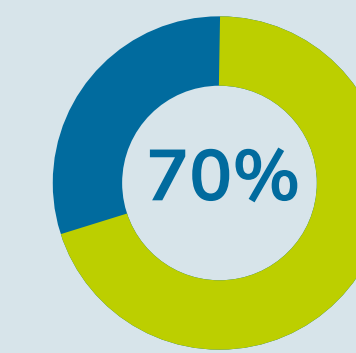

Keuzes voor de toekomst

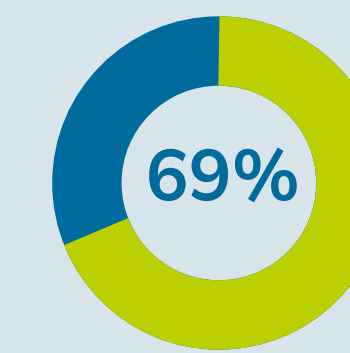

Stellingen over leven in Twenterand

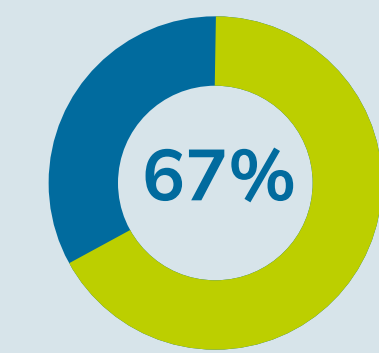
■ = eens/ja   ■ = oneens/nee

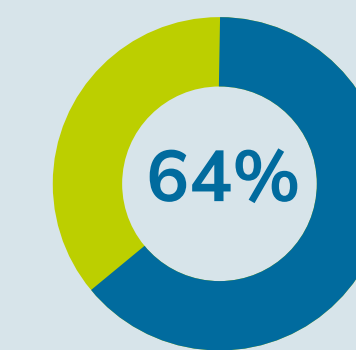
Het dorpse karakter van de gemeente Twenterand moet bewaard blijven, ook als dit betekent dat er minder woningen bij komen

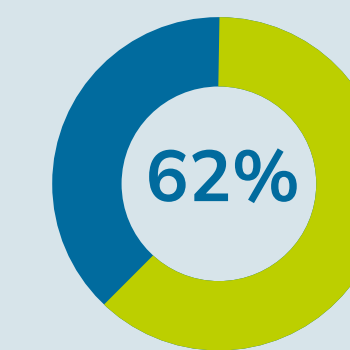
Ik vind dat er in het landelijk gebied meer aanbod voor bezoekers moet komen, bijvoorbeeld kampeerplekken, B&B's en fietsroutes

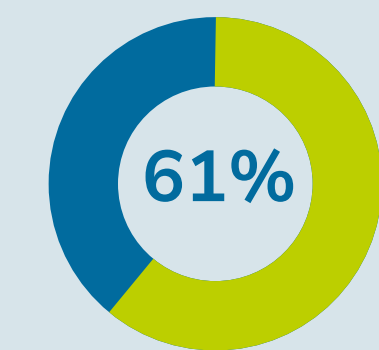
Fietsers en wandelaars moeten meer ruimte krijgen, ook als dit betekent dat je met de auto minder snel van A naar B komt

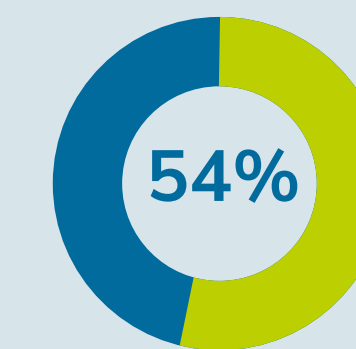
Ik zou mij graag (blijven) inzetten als vrijwilliger, als dit betekent dat het verenigingsleven in Twenterand behouden kan worden

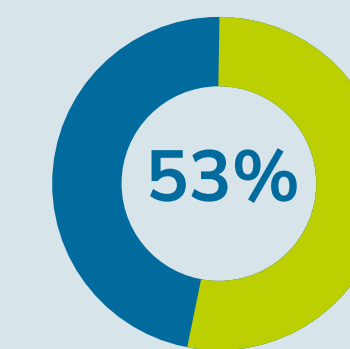
Als er betere fietsverbindingen zouden zijn tussen de dorpen in onze gemeente, zou ik vaker de fiets pakken

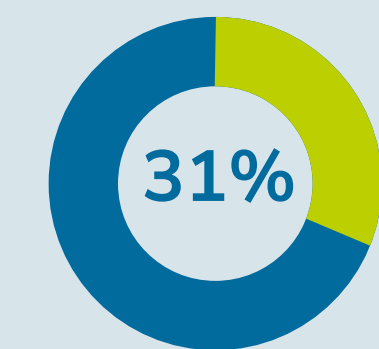
Ik ben bereid meer te investeren in een duurzamere woning

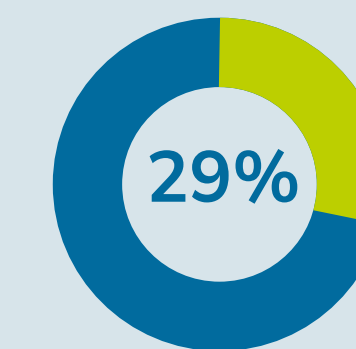
Als windmolens en zonnepanelen goed worden ingepast in het landschap, vind ik dit geen probleem

Gezondheid en leefkwaliteit moet zwaarder wegen dan de (ontwikkel)mogelijkheden voor boeren en bedrijven

In het buitengebied vind ik het bouwen van woningen belangrijker dan ruimte voor landbouw

Met goed openbaar vervoer in de buurt gebruik ik dit liever dan mijn eigen auto